

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (2), 961-990

Geliş Tarihi:22.01.2025 Kabul Tarihi:26.06.2025

Yayın: 2025 Yayın Tarihi:30.11.2025

<https://doi.org/10.30561/sinopUSD.1625177>

<https://dergipark.org.tr/sinopUSD>

GRAFİK TASARIMIN MİMARİ İLETİŞİMDEKİ ROLÜ: MİMARLIK ÖĞRENCİ PROJELERİNİN GÖRSEL İLETİŞİM VE TASARIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayça YILMAZ*

Asuman KAYA*

Öz

Mimar adaylarının tasarımlarında başarıya erişebilmek için mimari ve yapısal bilgilerinin yanı sıra mimari iletişim bilgi ve becerisine de sahip olması; bu anlamda donanımlarına grafik tasarım ve görsel iletişimi de eklemeleri gerekmektedir. Bu bağlamda araştırmada, mimar adaylarının görsel iletişim ve grafik anlatım biçimleriyle ilgili edindikleri bilgileri teknik bilgileriyle ortaya koydukları tasarımlarının betimlenerek, mimari ve görsel iletişim kazanımlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle desenlenmiş ve durum çalışması olarak yapılandırılmıştır. Çalışma grubunu ise Eskişehir Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde yürütülen "Resimde Yeni Perspektifler" dersini alan 3 kadın, 2 erkek olmak üzere toplam 5 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma, 14 haftalık eğitim sürecinde gözlemin yanı sıra katılımcılarla gerçekleştirilen iki yarı yapılandırılmış görüşme, bir odak grup çalışması ve ürün analizi yapılacak şekilde planlanmıştır. Araştırmada gerçekleştirilen gözlem, görüşme, ürün analizinde erişilen veriler tematik analiz yöntemi ile Nvivo12 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların mimari iletişim ve görsel iletişim konusunda başlangıçta yetersiz oldukları, grafik tasarım ile mimari tasarım kavramları arasında kafa karışıklığı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ancak grafik tasarım, görsel iletişim ve görsel algı eğitimleri sonrasında, öğrencilerin hem mimari hem de görsel iletişim açısından daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Bu süreçte eleştirel düşünme, görsel algısal sorgulama ve disiplinler arası bağ kurma gibi beceriler kazandıkları belirlenmiştir. Sonuç olarak, mimarlık eğitiminde görsel iletişim ve grafik tasarımın öğrencilere kazandırılmasının, mimari tasarımlarının hem estetik hem de işlevsel açıdan daha güçlü olmasına katkı sağladığı görülmüştür.

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, aycayilmazakademik@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9350-4675>

* Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Porsuk Meslek Yüksekokulu Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü, Basım ve Yayım Teknolojileri Programı, asumankaya@eskisehir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3074-0643>

This work is licensed under CC BY-NC-ND 4.0

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Grafik Tasarım, Görsel Algı, Görsel İletişim, Mimari İletişim.

The Role of Graphic Design in Architectural Communication: A Visual Communication and Design Evaluation of Architecture Students' Projects

Abstract

In order to achieve success in their designs, architecture students must possess not only architectural and structural knowledge but also communication skills specific to architecture. In this context, it is essential that they integrate graphic design and visual communication into their skill set. Accordingly, this study aimed to evaluate architecture students' achievements in architectural and visual communication by examining how they reflected the knowledge they acquired in visual communication and graphic expression into their designs, in combination with their technical knowledge. The study was designed using a qualitative research method and structured as a case study. The study group consisted of five students -three female and two male- enrolled in the course titled "New Perspectives in Drawing" offered by the Department of Architecture at Eskişehir Technical University, Faculty of Architecture and Design. The research was conducted over a 14-week educational period, and data collection included observations, two semi-structured interviews with participants, one focus group discussion, and product analysis. The data obtained through these methods were analyzed using thematic analysis with the assistance of the Nvivo12 software. According to the results, it was found that participants initially lacked competence in architectural and visual communication and experienced confusion between the concepts of graphic design and architectural design. However, following instruction in graphic design, visual communication, and visual perception, students showed significant improvement in both architectural and visual communication skills. During this process, they also developed abilities in critical thinking, visual-perceptual inquiry, and establishing interdisciplinary connections. Ultimately, it was concluded that integrating visual communication and graphic design into architectural education contributed to the development of students' designs, making them stronger in both aesthetic and functional terms.

Keywords: Design, Graphic Design, Visual Perception, Visual Communication, Architectural Communication.

Giriş

Mimari tasarım, pek çok disiplin gibi açık ya da örtülü olarak bir iletişim unsuru içermektedir. Nasıl ki iletişim süreci en temelinde kaynaktan alıcıya bir mesajın bir kanal aracılığı ile iletilmesi sürecini ifade ediyorsa, mimari de gerek teknik ve yapısal gerekse tasarım öğelerini kullanarak kullanıcıya bir mesaj iletmektedir. Mimari iletişim süreci, mimari tasarımın dili ve unsurlarının; toplumsal, kültürel, tarihsel etkilerle birlikte yapısal ve teknik bileşenlerin etkileşimi sonucunda şekillenmesiyle oluşmaktadır. Mimarlığın ilişkili olduğu, etkilediği

alanının geniş bir yelpazede olduğunu ve farklı alanları kapsadığını ifade etmek yanlış olmaz. Bu bağlamda tasarım süreci her ne kadar bireysel bir faaliyet olarak değerlendirilse de grup çalışması ve/veya uygulama sürecine katılımı da içerebilir; dolayısıyla farklı disiplinlerden tasarımcılar ve uzmanların iş birliğini gerektiren çok aktörlü bir yapıya dönüşebilir (Çepni, 2004).

Mimarlık, kentlerde bireyin mekâna erişilebilirliği açısından siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamın devam ettiği tüm mekanların fiziksel ve kavramsal tasarımında önemlidir. Diğer bir ifadeyle mimarlık, tasarım aracılığıyla hem fikirlerin geliştirilmesinde hem de bu önerilerin iletilmesinde ve söz konusu durumlara çözüm üretilmesinde kullanılmıştır (Kıyıcı, 2017). Tasarım yapabilen, yaptığı tasarımları doğru teknik ve doğru araçlar kullanarak görselleştirebilen, özellikle görsel iletişimin önemini kavrayarak tasarımlarına yansıtabilen mimar adaylarının yetiştirilmesinin önemi ve gerekliliğinin altının çizilmesi gerekmektedir. Mimari tasarımın yanı sıra grafik tasarımın temel ilke ve elemanlarını tanıyarak tasarımlarına aktarabilmek, mimari bağlamda kullanım alanlarını açıklayabilmek, mimari bir tasarım sürecinde tasarım ürününün yapılandırılmasında kullanılacak öğeleri tanımak ve kullanabilmek de mimar adayları için günümüzde bir gereklilik olarak değerlendirilmelidir. Aynı zamanda mimari iletişimin teknik bir dil olarak kullanmasının ötesinde disiplinler arası bir alan olduğunun, yaşayan, ihtiyaca cevap veren, etkin tasarımların ortaya konulmasında önemli bir rolü olduğu da dikkate alınması gereken bir diğer husustur.

Bu bağlamda araştırmada mimarlık eğitimi alan öğrencilerin tasarımlarını yapılandırırken, görsel iletişim becerileri ve grafik anlatım biçimlerinin betimlenmesine odaklanılmıştır. Öğrencilerin mimari tasarım bilgi ve becerilerin ile görsel iletişim ve grafik tasarım bilgilerini birleştirerek tasarımlarına yansıtmaları, tasarlamış oldukları ürünü değerlendirebilme ve yorumlayabilme becerilerini görmeleri açısından araştırma, önemli görülmektedir.

Görsel İletişim ve Mimari İletişim

İletişim, temelde karşılıklı bir mesaj alışverişidir. Bu alışveriş, bireyler arasında veya birey ile topluluk arasında olabileceği gibi birey ile mekân arasında, birey ile çevre arasında veya toplum ile çevre arasında gerçekleşebilir. İletişim sürecinde kullanılan kanallara göre yazılı, sözlü veya görsel olabileceği gibi iletişim kanallarının birlikte kullanılması da mümkündür.

Görsel iletişim, iletişimin görsel elemanlar aracılığıyla kurulması ve paylaşılması olarak tanımlanabilirken mimari iletişim ise estetik kaygıyla fonksiyon ve anlam arasında tasarım dilini kullanarak mekânın ifadesini oluşturan bir disiplin olarak açıklanabilir (Günel ve Esin, 2010, s. 22). Görsel iletişim ve mimari iletişim, bir bilginin, fikrin, tasarım öğesinin bireyler arası nasıl iletildiğini ve deneyimlendiğini şekillendirmede çok önemli roller oynayan temel alanlardır. Her iki alan da etkili görsel kompozisyonlar oluştururken denge, simetri, kontrast ve hiyerarşi gibi temel tasarım ilkelerine dayalı bir prensip gözetmelidir. Bu ilkeler, mesajın veya fikrin iletilmesinde görsel öğelerin düzenlenmesine rehberlik etmektedir. Bu bağlamda, mimari bir yapının kendisiyle çevresiyle, bireyle ilişkisinde asıl olan iletişimde mimari tasarım kadar görsel iletişim tasarımında yer aldığı ve önemli olduğunu söylemek yanlış olamaz. Gerek mimari tasarım gerekse görsel tasarım ile mimari yapının kendisine özgü bir dil ve kimlik oluşturmasını desteklemektedir. Bu doğrultuda oluşturulan dil ve kimlik, kullanıcı deneyiminin zenginleştirilmesini sağlayarak mimari yapının bir referans noktasına dönüşmesine ve estetik anlamda çevresiyle uyumlu bir bütünlük kazanmasına katkı sunabilir (Andarood, 2014; Şengel, 2019). Bu anlamda görsel iletişim, mimari yapıda kullanılan grafik tasarım öğeleri, renkler, tipografik unsurlar, logolar, bilgilendirme, yönlendirme öğeleri vb. unsurlarla vücut bulmaktadır. Aynı zamanda görsel iletişimin elemanlarından olan çizimler, eskizler ve 3 boyutlu modeller, mimari fikirlerin görselleştirmelerine ve bunları kullanıcılara iletmelerine yardımcı olmak için kullanılan araçlardandır. Bu araçlar mimari projelerin özellikle farklı konsept ve fikirlerin araştırıldığı tasarımın ilk aşamalarında önem kazanmaktadır. Tasarım

kavramlarını ve tasarımcıların fikirlerini aktarmak adına eskizlerin, çizimlerin ve tasarımların, tasarım kurallarına dayanan kullanımını içeren görsel iletişim, mimari iletişimin de önemli yönlerinden biridir.

Mimari iletişim, görsel iletişimden yararlanılarak mekânsal ilişkilerin ve oranların aktarılmasına katkı sağlayabilir; bu durum, tasarımların işlevsel ve estetik yönlerinin desteklenmesine yardımcı olabilir. Bireyler herhangi bir mimari yapıyı çoğunlukla başka mimari yapıyla kıyaslayarak tanımlamaktadır. Bireyler ve yapılar/meکانlar arasında oluşan iletişimin etkisiyle, bilerek ya da bilmeyerek yapılan bu kıyaslamada tasarım öğeleri barındıran estetik bir kaygı yer almaktadır (Günel ve Esin, 2010, s. 25; Kalpaklı, 1990, s. 72). Çalışmaya katılan mimar aday öğrencilerin konsept bina tasarımlarını hazırlarlarken farklı alanların birbiriyle nasıl ilişkili olduğunu göstermeleri, doğal ışığın binaya nasıl gireceğini tarif etmek için kullandıkları görsel iletişim öğeleri de bu anlamda birer örnek olarak değerlendirilebilir. Bu süreçte görsel iletişim araçları ile yaratılan dil ve kullanıcıya aktarılan ileti ile mimari yapı ve/veya mekan ile kullanıcısı arasındaki etkileşim ve iletişim güçlenmekte ve mimari yapıya verilen anlam artmaktadır.

Mimarlık, çoğu zaman estetik kaygılarla işlevsel gerekliliklerin bir arada ele alındığı, çeşitli boyutlar içeren bir tasarım alanı olarak düşünülebilir. Başarılı yapılar/meکانlar ortaya çıkarmak adına mimarlar, tasarım fikirlerini etkili bir şekilde iletmek, çeşitli araç ve tekniklere başvururlar. Görsel iletişim ve mimari iletişim bu sürecin iki önemli yönüdür ve bunların kesişimi herhangi bir mimari projenin başarısında kritik ve önemli bir rol oynamaktadır.

Amaç

Mimarlık bölümü öğrencilerinin *Resimde Yeni Perspektifler* dersi kapsamında edindikleri bilgileri mimari tasarım bilgileriyle birleştirerek hazırladıkları çalışmalarında ve grafik anlatım biçimlerinin şekil ve düzeylerinin betimlenerek, mimari ve görsel iletişim tasarımı kazanımlarının değerlendirilmesinin amaçlandığı araştırmada şu alt sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğrencilerin mimari iletişim kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?

- Öğrencilerin görsel iletişim ve grafik anlatım biçimleri bilgi düzeyleri nedir?
- Öğrencilerin aldıkları “tasarım öğeleri” temelli eğitim sonrasında mimari iletişime ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğrencilerin tamamladıkları çalışmalarına ilişkin tasarımsal ve mimari açıdan değerlendirmeleri nasıldır?
- Öğrencilerin tasarım sürecinde grafik anlatım biçimlerini kullanımlarına yönelik olarak görsel iletişim tasarımı bağlamındaki kazanımları nelerdir?

Yöntem

Mimar adaylarının ders sürecinde eğitimini aldıkları “tasarım ilke ve elemanları, görsel iletişim öğeleri ve grafik dil ve anlatım biçimleri” konularının, çalışma tasarım sürecine yansımalarının betimlenmesi ve bu kazanımların görsel iletişim tasarımı bağlamında değerlendirilmesi amacı güdülen araştırma, öğrenci projeleri bağlamında şekillenen bir durum çalışması olarak desenlenmiştir.

Eskişehir Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’nun 09.11.2022 tarihli E-69187333-604.99-2200018062 sayılı kararı gereğince Etik Kurul Onayı alınmış olan araştırmanın çalışma grubu, 2022-2023 Güz Dönemi Eskişehir Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık bölümünde mesleki seçmeli olarak açılan ‘Resimde Yeni Perspektifler’ dersini alan 3 kadın, 2 erkek olmak üzere toplam 5 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğrenciler “Katılımcı” olarak tanımlanmış olup araştırma metni içerisinde çalışma ve görüşlerine yer verilirken “Kx” şeklinde kodlanarak kullanılmıştır.

Resimde Yeni Perspektifler dersini alan ve araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo1’de sunulmaktadır.

Tablo 1: Katılımcı Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Sınıf	Daha önce tasarım temelli ders almış mı?
K1	Kadın	4	Evet
K2	Kadın	4	Evet
K3	Erkek	4	Evet
K4	Kadın	4	Evet
K5	Erkek	1	Hayır

Bir durumun, belirli sonuçları ortaya koymak amacıyla derinlemesine araştırıldığı bir yöntem olan durum çalışması olarak desenlenen araştırmada veriler, uygulama sürecinde katılımcılarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler ve alınan ses kayıtları, gözlemler, öğrenciler tarafından tutulan katılımcı günlükleri, odak grup görüşmesi öğrencilerin proje tasarımları aracılığı ile elde edilmiştir. Erişilen verilerin analizi, araştırma amacı doğrultusunda hazırlanarak gerçekleştirilen, ses kaydı alınan ve deşifre edilerek yazılı hale getirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerin ve odak grup görüşmesi, gözlemler sonucunda alınan notların, öğrencilerin katılımcı günlüklerinin doküman incelemesi yoluyla ve öğrenci projeleri dijital olarak kayıt altına alınarak ürün incelemesi yolu ile gerçekleştirilmiştir (Karasar, 2016, s. 210; Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 130).

Tablo 2’de görüldüğü üzere *Resimde Yeni Perspektifler* dersinin verildiği 14 hafta süresini kapsayan araştırma süreci, beş kişilik araştırma grubunda bir katılımcı hariç diğerlerinin tasarım alt yapısı olduğu göz önünde bulundurularak, şu şekilde planlanmıştır: Gözlem süreci akademik dönemi ifade eden 14 hafta boyunca devam etmiş, biri 4. haftada diğeri 7. haftada olacak şekilde iki yarı yapılandırılmış görüşme, final haftasında odak grup görüşmesi ve projelerin değerlendirilmesi.

Tablo 2: Araştırma Süreci

Hafta	Araştırma Süreci	Açıklama
1-14	Gözlem	Tüm akademik dönem boyunca sürekli gözlem yapılmıştır.
4	1. Yarı yapılandırılmış görüşme	Katılımcılarla bireysel olarak gerçekleştirilmiştir.
7	1. Yarı yapılandırılmış görüşme	Katılımcılarla ikinci kez bireysel olarak gerçekleştirilmiştir.
14	Odak grup görüşmesi ve proje değerlendirmesi	Final haftasında tüm katılımcılarla grup halinde görüşme yapılmış ve projeler değerlendirilmiştir.

Resimde Yeni Perspektifler dersi için yapılan uygulama, ders sorumluluğunun akademik takvim doğrultusunda kısa süre içerisinde üstlenilmesi sonucunda YÖK'te tanımlı yapılandırma formatı dışında, alternatif bir araştırma planlaması çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu planlamada, öğrencilerin bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik yarı yapılandırılmış görüşmeler ve uygulama süreçleri, ders içeriğine uygun olarak özgün bir yapı içinde organize edilmiştir. Bu bağlamda, farklı bir üniversite veya uygulama ile doğrudan karşılaştırma yapılmamış; süreç, bulunduğu bağlamda değerlendirilmiştir.

Bu çalışma kapsamında incelenen süreç, 'Resimde Yeni Perspektifler' dersinin, araştırmacı tarafından grafik anlatım biçimleri ve görsel iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak yapılandırıldığı bir uygulama dönemine dayanmaktadır. Dersin pedagojik yaklaşımı hem kuramsal bilgi aktarımını hem de yoğun uygulamalı çalışmaları içeren yapılandırılmış bir model üzerine kurulmuştur. Ders süresince öğrencilere tasarım ilke ve elemanları, görsel iletişim öğeleri ve grafik anlatım biçimleri hem teorik olarak öğretilmiş hem de her hafta proje temelli uygulama ödevleriyle pekiştirilmiştir.

Dersin amacı mimar adaylarının mimari iletişim becerilerini geliştirerek, tasarımlarında görsel algı kuramlarını bilinçli biçimde kullanmalarını sağlamaktır. Bu kapsamda dersin çıktıları arasında eleştirel düşünme, disiplinler arası ilişki

kurma, yaratıcı ifade geliştirme ve grafik dilin mimari tasarıma entegrasyonu yer almaktadır.

Dönem sonunda öğrencilerin hazırladığı sonuç ürünler özgünlük, tasarım ilke ve elemanlarının kullanım düzeyi, grafik anlatımın tutarlılığı, görsel algı kuramlarının uygulanabilirliği ve mimari iletişim bağlamındaki ifade gücü gibi ölçütlere göre değerlendirilmektedir. Ayrıca öğrencilerden yalnızca kendi projelerini değil, diğer katılımcıların projelerini de mimari ve tasarımsal açılarından değerlendirmeleri istenmiştir. Böylece dersin değerlendirme süreci yalnızca ürün odaklı değil, aynı zamanda sürece ve eleştirel katılıma dayalı çok boyutlu bir yapıda gerçekleştirilmiştir.

Resimde Yeni Perspektifler dersinde alacakları eğitimden önce katılımcılarla bilgi düzeylerinin anlaşılması için dersin dördüncü haftasında yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmede katılımcılara üç soru yöneltilmiştir:

- Mimari iletişim kavramıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?
- Daha önce yaptığınız çalışmalarınızı mimari iletişim çerçevesinde değerlendirir misiniz?
- Tasarım ilke ve elemanları, görsel iletişim öğeleri ve grafik dil ve anlatım biçimlerine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

İlk yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda teorik ve pratik bilgilerinde tespit edilen eksik noktaları kapsayan eğitim verilmiş ve uygulama çalışmaları yapılmıştır. Akabinde ikinci yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmede katılımcılara iki soru yöneltilmiştir:

- Aldığınız tasarım temelli eğitimden sonrasında tasarım ilke ve elemanları, görsel iletişim öğeleri ve grafik dil ve anlatım biçimlerine ilişkin bakış açınız/düşünceleriniz nelerdir?
- Almış olduğunuz eğitim çerçevesinde projenizi nasıl değerlendirirsiniz? Böylelikle katılımcıların almış oldukları bilgileri projelerinde nasıl uyguladıklarının

ortaya konulmasının yanı sıra tasarımların değerlendirilmesinde eleştirel bir bakış açısına sahip olup olmadıklarının belirlenmesi de amaçlanmıştır.

Akademik dönemin sona ermesiyle tamamlanan araştırma sürecinin sonunda, final haftasında katılımcılara bir odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Görüşmede katılımcılardan üç hususu değerlendirmeleri istenmiştir:

- Ders kapsamında almış olduğunuz eğitimin mimari iletişim bağlamında sağladığı kazanımlar nelerdir?
- Kazanımlarınızın proje tasarımınıza katkısı nedir?
- Edindiğiniz bilgi ve kazanımlar ışığında diğer katılımcıların projelerini nasıl değerlendirirsiniz?

Özellikle kazanımları çerçevesinde başka bir tasarımcının çalışmasının değerlendirilmesi, mimar adaylarının eleştirel bakış açısıyla tasarımları inceleyerek ve mimari iletişim sürecininim özümsemesi adına önemli görülmüştür.

Araştırma sürecinde veri toplama araçları ile elde edilen veriler, araştırma soruları doğrultusunda incelenmiş, kod ve temalar oluşturularak tematik analiz yöntemiyle, Nvivo12 nitel veri analiz programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Tematik analiz, araştırmacının verileri inceleyerek belirli temalar ve örüntüler aramasına odaklanan bir analitik tekniktir. Bu yöntemde, veriler benzer durumlar için ortak temalar altında kodlanır ve bu kodlar incelenerek içerdikleri temel anlam bulunmaya çalışılır (Glesne, 2015, s. 259). Görüşmelerin analizinden elde edilen temalar çerçevesinde yapılan değerlendirmelerde, her bir temaya ilişkin olarak katılımcıların görüşlerinden yapılan alıntılara yer verilerek araştırma, bütüncül bir bakış açısıyla sunulmuştur.

Görsel 1. Çalışmanın Tematik Analiz Planı

Bu çalışmada tematik analiz süreci Görsel 1’de görüldüğü üzere altı temel aşama üzerinden yapılandırılmıştır: (1) verilerin ayrıntılı biçimde okunarak analiz sürecine hazırlık yapılması, (2) anlamlı verilerin kodlanması, (3) kodlar arasında tematik kümelerin oluşturulması, (4) temaların gözden geçirilmesi, (5) temaların adlandırılması ve tanımlanması, (6) sonuçların raporlaştırılması. Kodlama ve tema oluşturma süreci, araştırmanın sorunsal doğrultusunda gelişen anlam birimlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

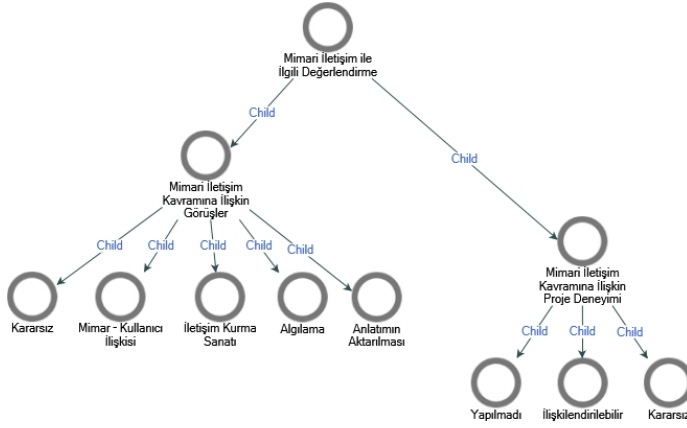
Araştırma kapsamında elde edilen verilere bulgular başlığı altında yer verilmiştir. İlk olarak çalışma grubunun demografik özellikleri açısından bir değerlendirme yapılmış akabinde elde edilen veriler araştırma soruları çerçevesinde beş başlık altında değerlendirilmiştir. Bunlar: (1) mimari iletişim kavramına ilişkin görüşler, (2) görsel iletişim ve grafik anlatım biçimleri bilgi düzeyleri, (3) “tasarım öğeleri” temelli eğitim sonrasında mimari iletişime ilişkin görüşler, (4) projelerini tasarimsal ve mimari açıdan nasıl değerlendiriyorlar, (5) tasarım sürecinde grafik anlatım biçimlerinin kullanımına yönelik, mimari ve görsel iletişim tasarımı bağlamındaki kazanımları.

Araştırmanın çalışma grubunun %40’ı erkek katılımcılardan, %60’ı kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların %80’i son sınıf öğrencisi olup daha önce tasarım temelli dersleri almışken yalnızca %20’si birinci sınıf öğrencisidir ve daha önce tasarım temelli bir ders almamıştır. Her ne kadar bu katılımcı (K5) derste öğrendiği bilgilerin yanı sıra bireysel olarak çaba gösterip, ders dışı araştırma ve okuma yaparak kendini geliştirdiğini ifade etse de hazırlamış olduğu projelerinde bu farklılığın dikkat çekeceği öngörülmüştür.

Mimari İletişim Kavramına İlişkin Görüşler

Katılımcılara önceki eğitimlerinden mimari iletişim kavramına ilişkin bilgi ve deneyim düzeylerinin anlaşılabilmesi için “mimari iletişim kavramına ilişkin düşünceleri” sorulmuştur. Soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda ulaşılan kod ve temalar kullanılan analiz programı aracılığıyla Şekil 1’deki gibi görselleştirilmiştir.

Şekil 1. Mimari İletişim ile İlgili Değerlendirme

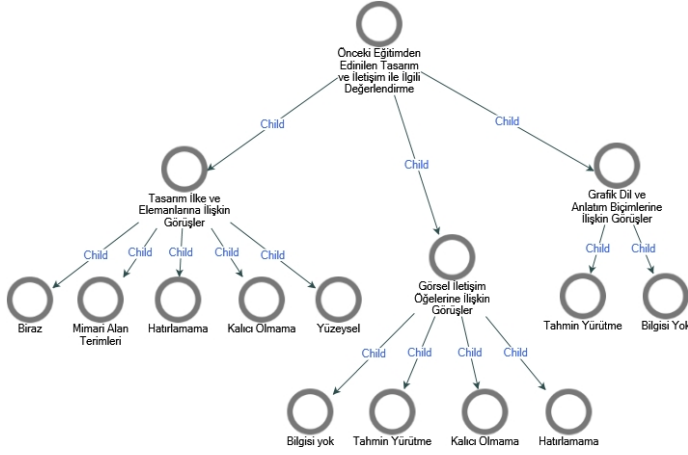

Birinci yarı yapılandırılmış görüşmede katılımcıların cevapları doğrultusunda “mimari iletişim kavramına ilişkin görüşler” ve “mimari iletişim kavramına ilişkin proje deneyimi” şeklinde iki ana tema altında farklı alt temalara ulaşılmıştır. Soruları cevaplandırırken katılımcıların tereddüt ettiği, çekinerek fikir yürütmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir. Mimari iletişim kavramına ilişkin cevaplarının yalnızca tahminlerden oluştuğu ve bu bağlamda daha önce ilişkilendirebilecekleri bir proje çalışması yapmadıkları da ulaşılan bulgular arasındadır.

Görsel İletişim ve Grafik Anlatım Biçimleri Bilgi Düzeyleri

Katılımcıların tasarım temelli bir eğitim aldığı göz önünde bulundurulduğunda alanlarına özgü alacakları eğitimin yanı sıra disiplinler arası bir tasarım eğitimi almalarının da önemli olduğu, en azından temel tasarım öğelerine ilişkin kalıcı bir temele sahip olmaları önemli görülmektedir. Bu doğrultuda katılımcılara önceki eğitimlerinden tasarım ilke ve elemanlarına, görsel iletişim öğelerine ve grafik dil ve anlatım biçimlerine ilişkin görüş ve deneyimleri sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan temalar Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Önceki Eğitimden Edinilen Tasarım ve İletişim ile İlgili Değerlendirme

Ulaşılan temalara ilişkin ilk dikkat çeken durum katılımcıların mimari alan terimleri ile temel tasarım terimlerini karıştırdığı, kalıcı bir öğrenimin sağlanamadığı, görüşlerini bildirirken genelde tahmin yürüttüğü olmuştur. Katılımcılara bu durumun nedeni sorulduğunda ise ya teorik eğitimin uygulama ile desteklenmemesi ya da yaratıcı bir uygulama ile kalıcı bir öğrenme sağlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu temaya ilişkin olarak katılımcılardan K3: “Daha önce ben de gördüm ama çok aklımda kalmadı say deseniz sayamam.” şeklinde ve K4: “1. sınıfta temel tasarımda görmüştük ama yani sadece isim olarak hatırladıklarım var. Birkaç tasarım yapmıştık ama kullandıysam bile farkında olmadan kullanmışımdır.” şeklinde ifadeler kullanmıştır. K2’nin ise “Somut olarak bilmiyorum açıkçası. Tasarımlarımızda dikkat etmemiz gereken şeyleri biliyorum mesela arazi analizi, tasarımın kuralları ama net aklıma gelen bir şey yok.” diyerek mimarlık alanına özgü terimlerle temel tasarım terimlerini karıştırdığı gözlemlenmiştir.

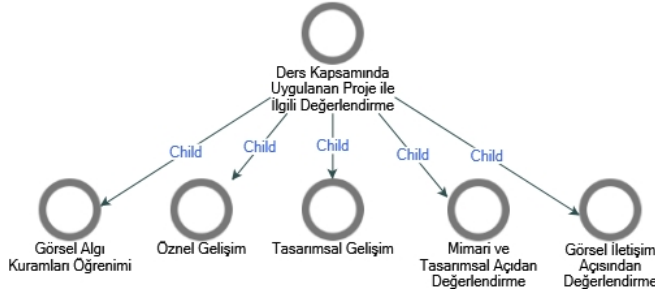
Birinci yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda katılımcıların bilgi ve deneyim düzeylerine ilişkin bulgular doğrultusunda, çalışmanın başında öngörüldüğü gibi ikinci yarı yapılandırılmış görüşmenin hazırlanmasına karar verilmiş ve görüşmeler planlanan ders içeriği uygulandıktan hemen sonra yapılmıştır.

“Tasarım Öğeleri” Temelli Eğitim Sonrasında Mimari İletişime İlişkin Görüşler

Yapılan birinci yarı yapılandırılmış görüşmenin ardından katılımcılarda belirlenen eksikliklerin giderilmesi adına, dersin başında yapılan gözlem süreci ile planlanan ders içeriği uygulanmıştır. Bu bağlamda katılımcılara tasarım ilke ve elemanları, görsel iletişim öğeleri ve grafik dil ve anlatım biçimlerine ilişkin teorik bilgiler literatürde yer alan temel yayınlar ve güncel yayınlarla desteklenerek verilmiştir. Her ders süresinde ve ödev olarak uygulama projeleri verilmiştir. Böylelikle ders sürecinde yapılan uygulamalar esnasında katılımcıların gerek teknik gerek uygulamaya dair ihtiyaçları o an giderilmiş ve aktif katılım ortamıyla uygulama yapmaya teşvik edilmişlerdir.

Tamamlanan dersler ve uygulama projelerine ilişkin olarak ikinci yarı yapılandırılmış görüşmeyle katılımcıların bilgi ve deneyim düzeylerinde bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla ilk olarak “ders kapsamında uygulanan proje ile ilgili değerlendirme” yapmaları istenmiştir. Bu doğrultuda ulaşılan temalar Şekil 3’te gösterildiği gibidir.

Şekil 3. Ders Kapsamında Uygulanan Proje ile İlgili Değerlendirme

Katılımcıların ilk olarak dikkatlerini görsel algı kuramları öğreniminin çektiği görülmüştür. Daha önce bu kuramlara ilişkin bir bilgilerinin olmadığını K1: “Algı Kuramlarını hiç bilmiyorduk, yaptığım her şeyin bir karşılığı varmış, yapacağım diğer projelerde de bu kuramları bilinçli kullanacağım. Diğer ödevlerimde de kullanmaya başladım bile” şeklinde açıklamaktadır. K2 ise görüşlerini “Görsel algı kuramlarını da öğrenmek ayrıca keyifliydi benim için, çünkü

projelerimde kullanmam gereken ve hep ne olduğunu anlayamadığım bir eksiklik giderilmiş gibi hissediyorum” diyerek açıklamıştır. Katılımcıların ayrıca öznel ve tasarımsal gelişimlerinde gözle görülür bir fark olduğu; projelerini eleştirirken mimari ve tasarımsal açıdan değerlendirme yapabildikleri ve görsel iletişim penceresinden bakabildikleri söylenebilmektedir.

Ders kapsamında uygulanan proje ile ilgili değerlendirme ana teması altında yer alan temalar altında ise Şekil 4’te görüldüğü gibi oldukça fazla alt temaya ulaşılmıştır. Katılımcıların, dönemin başına göre daha özgüvenli şekilde düşüncelerini ifade ettikleri göz önünde bulundurularak, yapılan ikinci yarı yapılandırılmış görüşmenin daha uzun sürdüğü ve çokça veri elde edildiği söylenebilir.

ve “bilinçli olma” alt temaları olmuştur. Katılımcılar tasarım ilke ve elemanları, görsel iletişim öğeleri ve grafik dil ve anlatım biçimlerine dair bilgi ve deneyim düzeylerinin anlaşılmasıyla ilgili olarak düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Daha önce böyle bir ders almıştım ama kalıcı değildi dediğim gibi. O derste zorla öğrenmeye çalıştım diyebilirim ama burada daha eğlenceli bir öğrenim oldu çünkü uygulamayla öğrendik ve alanımızla ilgili uygulama olduğu için kalıcılığı çok yerinde oldu. Kendimiz keşfetmekle kalmadık, disiplinler arası bir bağ da kurmamız gerekti ve bu çok önemli (K3, 2. YYG., 2022).

Hocam bu ders gerçekten çok verimli geçti ya. Bir sürü uygulama yaptık evet ama hepsini de teorik bilgilerimizi pekiştirerek yaptık. Öncekiler sadece ezberdi. Geçtirdik de öğrenci olarak. Burada kesinlikle kalıcı oldu, yaptığım her şey hem hatırlıyorum hem de severek yaptım yani özdeşleştirdim biraz, portfolyoma koyabileceğim işler çıkarttım (K1, 2. YYG, 2022).

Birinci sınıftan beri anlatıyorlardı ama bu sadece ne yaptığımızı bilmeden dersten geçmek için yaptığımız çalışmalar olarak kalıyordu. Bu derste ise yaptıklarımı bir zemine oturttum. Aslında tasarımları yaparken de neyi kullanarak yaptığımızı hep sordunuz her adımımızda, bu yüzden her adımda ne yaptığımı önce kendim anlayabildim, sorgulayabildim, anlayabildim yani (K4, 2. YYG, 2022)

Katılımcıların ders için hazırladıkları uygulama projeleri sırasıyla K1’in bina tasarımı Fincan Görsel 1’de; K2’nin bina tasarımı Tetris Görsel 2’de; K3’ün bina tasarımı Halat Görsel 3’te; K4’ün bina tasarımı Kamera Görsel 4’te ve K5’in bina tasarımı Gözlük Görsel 5’te yer almaktadır. Katılımcıların ders kapsamında öğrendikleri gerek yeni bilgiler gerekse eski bilgilerin yenilenmesi ve pekiştirilmesiyle bir temel oturtup gerçek nesnelere ilişkilendirerek ortaya koymaları istenen binalar dersin amacı kapsamında değerlendirilmiş, final sınavı haftasında yapılan odak grup görüşmesinde projelerini anlatmaları istenmiştir. Görsel 2’de yer alan Fincan konsept bina tasarımı K1 şu şekilde anlatmaktadır:

Görsel 2. K1'e Ait Konsept Bina Tasarımı, Fincan

Doğrudan algı kuramını kullanarak bir tasarım yaptım. Bir bardak firması için bir bina tasarladım. Nasıl bir yapı olabilir onu düşündüm. Doğrudan algı kuramına doğrudan uyuyor gördüğümüz gibi, gerçek bir bardaktan yola çıktım altlık falan koydum. O yüzeyleri farklı kulplarda birleştirmeye çalıştım. Bunu düşünerek yapınca da keyif aldım, böyle bir bina olsa nasıl olurdu diyerek yola çıktım çünkü algı kuramlarını öğrenince bu anlamda düşünebildim, farklı bir açıdan yaklaşabildim. ...Uygulanabilir bir proje, gerçekçi. Ama gerçek hayatta bu tür şeyleri çok eleştiriyorlar ve sıcak bakmıyorlar yani kesinlikle eleştiri alırdım. Ne kadar farklı düşündüğümü, yaratıcı bir bakış açısıyla yaklaştığımı da görebilirler bence (K1, OGG, 2023).

K1'in bu anlatımından ortaya koyduğu bina tasarımının başarılı olduğu, bu çalışmanın amacına uygun bir bakış açısı yakaladığı ve uygulamasının iletişim bağlamında istenen hedefe ulaştığı söylenebilmektedir.

Görsel 3'te yer alan Tetris bina tasarımı ile arkadaşlarından özellikle uygulanabilirlik açısından beğeni toplayan K2, projesini şu şekilde açıklamaktadır:

Görsel 3. K2'ye Ait Konsept Bina Tasarımı, Tetris

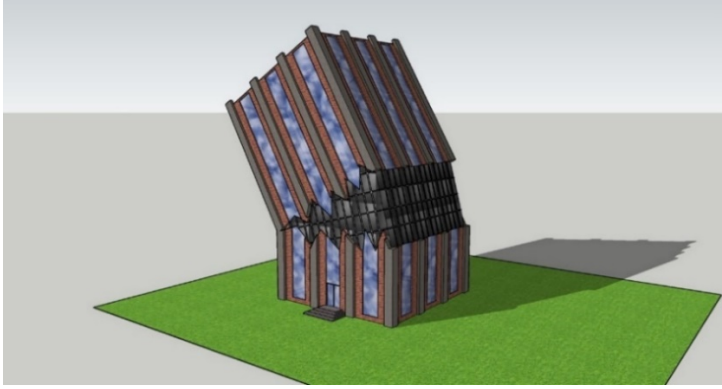

Final tasarımında Tetris oyununun birimlerini kullanarak bir yapı oluşturmaya çalıştım. Doğrudan Algı Kuramı ve Gestalt Algı Kuramını temel aldım. Devamlılık ve benzerlik ilkelerini öne çıkardım çünkü Tetris'in her bir birimi aslında bir küpten oluşuyor ve birbirleriyle birleşmesi ve aralarında kalan boşluklarıyla yapının açıklıklarını ve kapalı alanlarını oluşturdum. Aynı zamanda işlevsel de bir sonuç ortaya çıktı hem görsel olarak doğrudan bir anlatım var hem de o yapı işlevsel olarak da kullanılabilir (K2, OGG, 2023).

Gerek mimari açıdan gerekse tasarımsal açıdan dikkat ettiği öğeleri anlatan K2'nin tasarımı, çalışmanın amacına uygun ve görsel iletişim bağlamında başarılı bir çalışma olarak görülmektedir.

Eskizlerinde sık sık fikir değiştiren K3, Halat konusuyla bağdaştırdığı konsept bina tasarımının son halini final teslimi olarak Görsel 4'te gösterildiği şekilde yapmıştır. Yine arkadaşlarından uygulanabilirlik konusunda olumlu eleştiri alan çalışmayı K3 şu şekilde anlatmıştır:

Görsel 4. K3'e Ait Konsept Bina Tasarımı, Halat

Olasılıklı İşlevselcilik Kuramını seçtim, paylaştığımız kaynakta bir örnek vardı bir markanın kulaklık reklamıydı. Onu anladıktan sonra bunu nasıl mimariye yedirebilirim diye düşündüm çünkü kuram gerçekten çok güçlü. Öncelikle insanların beklemediği bir yerden o ürünü o firmayı anlatması insanların aklında kalıcı bir yer etmesine neden oluyor. Ben bu yüzden bir halat markasının binasını tasarlamak istedim. Tasarımda yıkılmak üzere olan bir binayı halatlarla tuturdum. Bu da Olasılıklı İşlevselcilik Kuramında sınıflandırılabilir. Halat ön plana çıkarıldı. Bu şekilde düşündüm. Halatın ne kadar sağlam olduğunu vurguladım yani. Hatta reklam filmini bile düşündüm. Bir dağcı o halatla tırmanıyor, yamaçtayken deprem oluyor ve sallanıyor vs. ama bir şey olmuyor halat sayesinde ve sonradan zoom out oluyor uzaklaşıyoruz ve dünyayı görüyoruz. Eskiden dünyanın bir öküzün iki boynuzunda durduğuna inanırlarmış ya işte onu görüyoruz o halatla aslında o öküz bağılmış ve kurtulmaya çalıştığı için deprem oluyormuş. Halat o kadar sağlam ki kurtulamıyor (K3, OGG, 2023).

Çalışmasını sadece konsept bina tasarımı görselleri ile sınırlandırmayıp projenin sonraki aşamaları da düşünen K3'ün tasarımı da gerek oturttuğu tasarımsal temel gerekse hedef kitleyle iletişim bağlamında başarılı bulunmuştur.

Kamera konsepti ile Görsel 5'te yer alan bina tasarımını hazırlayan K4 çalışmasını hazırlarken ders sürecinde öğrendiği teorik bilgilerinden temelle uygulama hazırladığı için kendisini mimari açıdan ve özellikle tasarımsal açıdan daha donanımlı hissettiğini söylemiş ve süreci şu şekilde anlatmıştır:

Görsel 5. K4'e Ait Konsept Bina Tasarımı, Kamera

Kendimde bir şey fark ettim önce onu paylaşmak isterim. Fütüristik bir anlatım tarzım varmış bunu öğrendim. Çünkü kendimi tutamıyorum sürekli bu konuda çalışmak istedim, bu derste önceki çalışmalarımızda da sık sık tekrarladım bunu. Bu çalışmamda da teknolojik, Fütüristik çalışmak istedim çünkü bu kelimenin barındırdığı anlamlarda en güçlü olanı teknolojiyle içselleşmiş olması ve Yapılandırıcı Algı Kuramına göre çalıştım. Aslında onun da günümüzdeki kavramı diyebilirim. Kamera firmasına bir bina tasarladım. Bina tasarımıma bakınca hem kameranın geçirdiği teknolojik ilerlemeyle yüksek bir konut olarak planladım, gökdelenler çevresinde. Ekstra da kameranın merceklerini bir pencere şeklinde kullanıp, kısılıp açılmasıyla binaya giren ışığın kontrol edilebilir olmasını sağladım. Herkesi izleyen biri varmış görüntüsüyle de dışarıdaki insanları rahatsız edici bir duygu yaratmak istedim, sanatsal bir bakış açısı yakalama kaygım vardı yani. Rahatsız edicilik ön plana çıksın istedim ama işlevsellik de ön planda. Binanın getirdiği mimari gereksinimleri de karşılayan bir tasarımım var yani. Çatısı, kapısı hep kameralardan (K4, OGG, 2023).

Projesini oldukça dikkat çekici şekilde görselleştiren ve anlatan K4'ün çalışması hem arkadaşları hem de dersin yürütücüsü tarafından uygulanabilirlik ve tasarımsal açıdan başarılı bulunmuştur. K4'ün yaratmak istediği bilinçli rahatsız edicilik ile yakaladığı sanatsal bakış açısı ve görsel algı kuramlarını kullanarak temellendirdiği konsept bina, iletişimsel bağlamla da öne çıkan tasarımlardan olmuştur.

Son olarak henüz 1. sınıf olan ve ilk tasarımlarını ve görselleştirmelerini bu ders kapsamında uygulayan K5'in Gözlük konseptli bina tasarımı Görsel 6'da verilmiş ve kendisi tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

Görsel 6. K5'e Ait Konsept Bina Tasarımı "Gözlük"

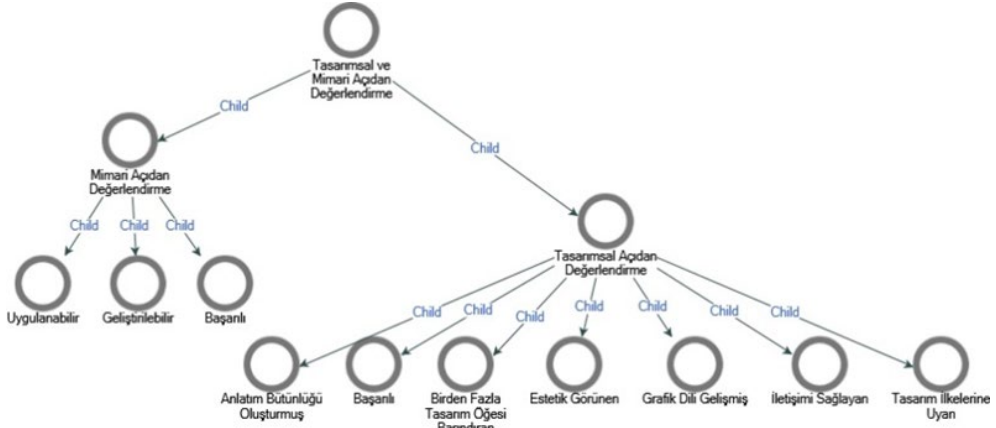
Final çalışmam için gözlük firmasına tasarladığım bir satış ve yönetim binasıydı. Bu binada Doğrudan Algı Kuramını ve biraz işlevsellik ilkesini kullandım. Binanın dışında gözlükler var, dışarıdan bakan bir kullanıcı çok rahat bir şekilde anlar bunun gözlük firması olduğunu. Doğayla iç içe olmasını ve bu alana uygun olmasını mimari bir bakışla düşündüm. Gestalt Algı Kuramına da dikkat ettim (K5, OGG, 2023).

Dersin yürütücüsü ve arkadaşları tarafından 1. sınıf olduğu tüm ders sürecinde göz önünde bulundurulan K5'in konsept bina tasarımı gerek görselleştirmesi gerek temel aldığı tasarım öğelerini uygulamasıyla oldukça başarılı bulunmuştur.

Projelerin Tasarımsal ve Mimari Açıdan Değerlendirilmesi

Gerçekleştirilen odak grup görüşmesinde katılımcılardan hem kendi projelerini hem de birbirlerinin projelerini eleştirmeleri istenmiştir. Bu sayede öznel bakış açılarının yanı sıra tasarımsal ve eleştirel bakış açılarının gelişimlerinin de ortaya konması amaçlanmıştır. Aşağıda yer alan Şekil 5'te öğrencilerden elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan temalar gösterilmiştir.

Şekil 5. Tasarımsal ve Mimari Açından Değerlendirme

Katılımcılar birbirlerinin konsept bina tasarımlarını değerlendirirken mimari açıdan ve tasarımsal açıdan değerlendirmelerini kimi zaman ayrı ayrı kimi zaman aynı başlık altında yapmışlardır. Mimari açıdan eleştirdikleri projeleri uygulanabilir, geliştirilebilir ve başarılı olarak sınıflandırmışlardır. Geliştirilebilir alt temasına ulaşılan veriler doğrultusunda katılımcıların birbirlerine yapıcı eleştiride buldukları gözlemlenmiştir. Sınıf içi etkileşimde dönem başında gözlemlenmeyen yardımlaşma ve iş birliği dikkat çekmiştir.

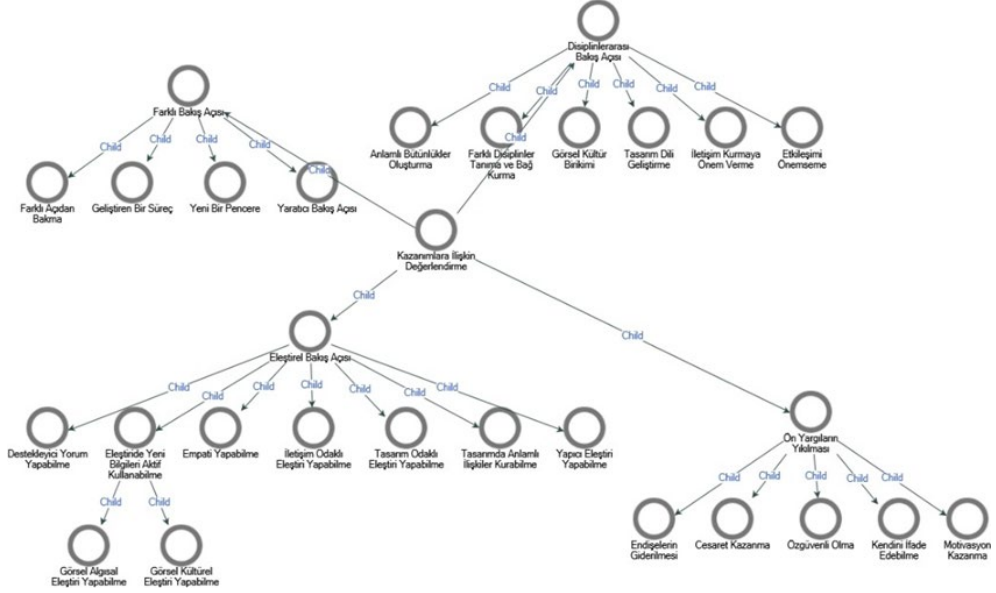
Tasarımsal açıdan değerlendirilen projelerde ise anlam bütünlüğünün olduğu, başarılı, birden fazla tasarım ögesi barındıran, estetik görünen, grafik dili gelişmiş, istenen iletişimi sağlayan ve tasarım ilkelerine uyan binalar olarak nitelendirilmiştir. Katılımcıların yalnızca kendi projelerine değil arkadaşlarının projelerine karşı yaptıkları bu eleştiriler ile edindikleri bilgileri aktif olarak sorgulayıcı bir bakış açısıyla değerlendirmeleri çalışmanın amacı doğrultusunda öne çıkan kazanımlardan olmuştur.

Tasarım Sürecinde Grafik Anlatım Biçimlerinin Kullanımına Yönelik Mimari ve Görsel İletişim Tasarımı Bağlamındaki Kazanımlar

Görüşmenin son ve genel değerlendirme sayılabilecek bulgusu ise deneyimledikleri bu süreçteki kazanımlarına ilişkin değerlendirmeleri olmuştur. Dersler boyunca katılımcılardan alınan olumlu dönütlerden çıkışla sorulan bu soru

ve elde edilen verilerden ulaşılan temalar Şekil 6’da görüldüğü gibi oldukça detaylı ve anlamlı sonuçlar göstermektedir.

Şekil 6. Kazanımlara İlişkin Değerlendirme

Ulaşılan dört ana tema dersin ve bu çalışmanın amaçladığı kazanımların sağlandığını ve katılımcıların bir proje sürecini planlamadan uygulamanın tamamlanmasına kadar doğru ve disiplinli bir şekilde yönetebildiğini göstermektedir. Elde edilen verilerden ulaşılan bulgular arasında ilk olarak disiplinler arası bakış açısının anlamlı bütünler oluşturarak görsel kültürel birikimlerini genişletmeleri ve yeni bir tasarım dilini etkileşim kavramıyla birlikte alınması öne çıkmıştır. Farklı bir bakış açısı kazandıklarını belirten katılımcılar sürecin onları geliştirdiğini ve yaratıcı bakış açısının önemini anladıklarını vurgulamışlardır. Ders ve ders kapsamında uygulanan projeye, dersin yürütücüsü tarafından açıklandığında ön yargıyla yaklaştıklarını ifade eden katılımcılar dönem sonunda ön yargılarının süreç içerisinde kazandıkları motivasyon ve cesaret duygusuyla kendilerini özgürce ifade ederek yıkıldığını belirtmişlerdir.

Son olarak en önemli kazanımlardan olan eleştirel bakış açısında ise birbirlerine destekleyici yorum yapabilme, empati kurabilme, yapıcı eleştiride

bulunma, iletişim ve tasarım odaklı eleştiri yapabilme, tasarımda anlamlı ilişkiler kurabilme gibi temalara ulaşılmıştır. Bununla birlikte eleştiri yaparken yeni bilgilerini aktif kullanabildiklerinin göstergesi olan görsel algısal sorgulama ve eleştiri yapabilmeleri, görsel kültürel bağlamlarda yorum yapabilmeleri bu çalışmanın amaçlanan kazanımları olmuştur.

Sonuç

Düşünceyi tasarıma dönüştürürken mimar, teknik ve yapısal bilgisini tasarıma uyarlaması, kullanıcı odaklı, kültürel ve estetik unsurları doğru ve etkin şekilde kullanması ve sunması gerekmektedir. Bu bağlamda mimar adaylarının mimari iletişim becerilerini tasarım ve görsel iletişim disiplinleriyle birleştirerek kazanması hem bireysel hem sektörel hem de toplumsal boyutta ilişkili ve önemlidir. Çünkü, düşünsel soruları görsel ifade teknikleri ile ortaya koyarak mimarlık diline dönüştürmesi beklenmektedir.

Araştırmada görsel iletişim, görsel tasarım vb. donanımları geliştirilen mimar adaylarının öğrendikleri bilgileri nasıl ve ne şekilde tasarımlarına aktardıkları, mimari iletişim ve görsel iletişim anlamında edindikleri kazanımları belirlemek adına durum çalışması desenlenmiş, elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, odak grup görüşmesi, ürün analizleri ile ortaya konulan hususlar şunlardır:

- Mimari iletişime ilişkin olarak, araştırmanın başında katılımcılar mimari iletişime ilişkin bilgi düzeyleri yeterli değildi. Yanıtlar tereddütlü ve tahmin şeklinde olup, mimari iletişim kavramıyla ilişkilendirdikleri proje çalışmaları yapmadıkları,

- Görsel iletişim ve grafik anlatım biçimlerine ilişkin olarak katılımcıların mimari alan terimleri ile temel tasarım alanı terimlerini karıştırdıkları,

- Ders kapsamında almış oldukları tasarım öğeleri temelli eğitime ilişkin olarak, öncelikle tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri, görsel algı kuramlarını kapsayan bir eğitim verilmiştir. Eğitim sırasında ve sonrasında özellikle görsel algı

kuramlarının katılımcılar tarafından dikkat çekici görüldüğü belirlenmiştir. Bununla birlikte katılımcıları öznel ve tasarımsal gelişmelerinin olumlu yönde somut şekilde evrildiği, eleştirilerinin mimari ve tasarımsal değerlendirmeleri kapsadığı ve görsel iletişim açısından değer yapabildikleri görülmüştür. Bir temel oluşturma, yaratıcı düşünme, motivasyon kazanma, eleştirel ve farklı bakış açısı kazanma ve bilinçli olma kategorilerinin öne çıktığı,

- Katılımcıların ifadeleriyle tasarım sürecinde neyin niçin yapıldığı “bir zemine oturmuş”, her adımda öznel olarak farkındalık elde edilmiş, sorgulama yapılabilmüş ve anlaşılabilmiştir. Diğer bir ifadeyle, özellikle görsel algı kuramlarının özünsenerek tasarımlara yansıtıldığı,

- Projelerini tasarımsal ve mimari açıdan değerlendirmelerine ilişkin olarak, tasarımlar anlam bütünlüğü olan, birden fazla tasarım ögesi barındıran, estetik, grafik dili gelişmiş, istenen iletişimi sağlayan ve tasarım ilkelerine uyan binalar olarak nitelendirildiği,

- Tasarım sürecinde grafik anlatım biçimlerinin kullanımına yönelik, mimari ve görsel iletişim tasarımı bağlamındaki kazanımlarına ilişkin olarak, katılımcıların tasarım, görsel iletişim ve görsel algı konuşlarında bilgi edinmesi, tasarım çalışmalarına yansıtılmaları hem kendi çalışmalarını hem de diğer katılımcıların çalışmalarını değerlendirmeleri sonucunda kazanımlarının disiplinler arası bakış açısı, eleştirel bakış açısı, ön yargıların yıkılması bunun sonucunda da kazandıkları motivasyon ve özgüven ile kendilerini ifade edebilmeleri mümkün olmuştur.

Mimari iletişimin tasarım ve görsel iletişim süreciyle çok yakın ve ayrılmaz bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu sadece teknik boyutta yapının tasarlanmasında değil, tasarım konseptlerinin ve projelerinin iletilmesinde, aktarılmasında, ilişkiler kurulmasında ve proje başarısının sağlanmasında önemlidir. Bu sebeple, mimar adaylarının kazanımları arasında yer alan disiplinlerarası ve eleştirel bakış açısı ile destekleyici, empatik, yapıcı eleştiride bulunabilme becerisinin hem mesleki hem de mesleki anlamda gelişmelerini olumlu yönde etkileyeceği aşıkardır. Aynı zamanda

iletişim ve tasarım odaklı eleştiri yapabilme, tasarımda anlamlı ilişkiler kurabilme becerileri de araştırma kapsamında edinilen kazanımlar olarak önem kazanmaktadır. Bu anlamda mimar adaylarının eğitimleri sürecinde mimari iletişim kapsamında etkili ve başarılı olabilmeleri adına, görsel algısal sorgulama ve eleştiri yapabilmeleri, görsel kültürel bağlamlarda yorum yapabilmeleri gerektiği düşünülmektedir. Bu anlamda eğitim sürecinde bu hususlara ağırlık verilmesi sonucunda kullanıcı dostu ve kültürel ve estetik bağlamda çok daha başarılı, çok daha özgüvenli mimarlar yetiştirilmesine katkı sağlanmış olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Andarood, H. G. (2014). *İç mimarlık alanında görsel iletişim temelli grafik tasarım çözümlenmeleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Çepni, T. S. (2004). *Sanal mimari stüdyolarında iletişim ve işbirliği için bir ortam önerisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu). Anı Yayıncılık.
- Günel, B., ve Esin, N. (2010). İnsan-mekân iletişim modeli bağlamında konutta psiko-sosyal kalitenin irdelenmesi. *İTÜDERGİSİ/a*, 6(1), ss. 19-30.
- Kalpaklı, Ü. (1990). *Mimarlık-göstergebilim ilişkileri/mimarlıkta iletişim yolları üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kıyıcı, B. (2017). *Mimarlıkta iletişim bağlamında mimari çizim: mekan üretimindeki etkileri. mimari tasarım süreç ve etkileşimleri*. Erişim tarihi: 01.02.2023. <https://mimaritasarimsurecveetkileşimleri.wordpress.com/2016/12/16/mimarlikta-iletisim-baglaminda-mimari-cizim-mekan-uretimindeki-etkiler/>
- Şengel, Ş. (2019). Mimaride tipografik unsurlar ve kent estetiğine etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Ahmet Yakupoğlu Anısına Şehir, Sanat ve Tasarım Özel Sayısı*, 119-134.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı: 1999-2018), Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.

Extended Abstract

Architectural design inherently incorporates communication elements, both explicit and implicit, and conveys messages to users through technical, structural, and design components. The architectural communication process is shaped by societal, cultural, and historical influences, offering a broad field of interdisciplinary interaction. This process necessitates collaboration between designers and experts, whether through individual or team-based efforts. In cities, architecture plays a critical role in ensuring the continuity of political, social, economic, and cultural life, particularly in terms of spatial accessibility. It also emphasises the importance of design in the development of ideas, communication and

problem solving. The aim of this research is to describe the role of visual communication and graphic representation skills in shaping the designs of architecture students. It is of great importance that students combine their knowledge of architectural design with visual communication and graphic design skills and reflect these in their products, as this enhances their ability to evaluate and interpret their work. In this framework, the combination of architecture and graphic design is emphasised as an interdisciplinary field as it helps to create effective and needs-based designs. Communication is a fundamental process that refers to the exchange of messages and can take place through different channels between people, spaces and environments. While visual communication is about conveying messages through visual elements, architectural communication creates spatial expression by combining aesthetics with function and meaning. Both areas shape the transmission and experience of ideas within the framework of design principles (balance, symmetry, contrast, hierarchy). Architectural structures, together with graphic design elements (colour, typography, logos, information and orientation components) and visual communication tools such as drawings, sketches and 3D models, create a distinctive language and identity. This language enhances the user experience and enriches both the aesthetic and functional value of the space. Architecture is a complex discipline that combines functional and aesthetic elements. Architects effectively convey spatial relationships and design concepts through visual communication tools. This process creates a strong interaction between the user and the space, deepening the meaning of architectural structures. In this context, both visual communication and architectural communication play a critical role in the success of any project.

The research is designed as a case study to evaluate the architectural communication and design outcomes of five participants' projects in the "New Perspectives in Painting" course. Data were collected through semi-structured interviews, a focus group discussion, observations, participant diaries, and document and product reviews of the students' project designs during the implementation process. The analyses were conducted using thematic analysis and the Nvivo12 qualitative data analysis software.

The research process was planned to cover a 14-week academic term. During this period, two semi-structured interviews were conducted in the 4th and 7th weeks, and a focus group discussion was held in the final week. The first semi-structured interview aimed to assess the students' initial level of knowledge. During the interview, participants were asked about the concept of architectural communication, the evaluation of their previous works in this context, and their views on design principles and elements. The results of this interview formed the basis for the implementation of an educational process that addressed the gaps in theoretical and practical knowledge. In the second semi-structured interview, conducted after the educational process, participants were asked to evaluate the perspectives and projects they gained from the design-based training. This interview aimed to determine how participants reflected the knowledge they acquired in their projects and whether they had developed a critical perspective. The focus group discussion conducted at the end of the research process examined the effects of the knowledge gained during the course in the context of architectural communication, the contributions of these outcomes to their projects, and the participants' abilities to evaluate the works of other participants. This evaluation was seen as crucial for the development of a critical perspective among architecture students and their assimilation of architectural communication processes.

In the thematic analysis process, interview data and other documents were coded under specific themes and patterns. Findings were presented holistically using quotes from the

participants' views for each theme. This method allowed for a detailed examination of both individual outcomes and group interactions.

The findings of the study reveal the data obtained and the themes reached, as follows:

Opinions on the Concept of Architectural Communication: Participants were asked about their thoughts on the concept of architectural communication, and the results were analyzed and visualized. In the first semi-structured interview, the responses from the participants were grouped under two main themes: "Opinions on the concept of architectural communication" and "Project experience related to the concept of architectural communication." It was observed that participants generally made assumptions about architectural communication and expressed that they could not relate it to their previous projects. Furthermore, they were observed to hesitate and speak cautiously when presenting their views.

Knowledge Levels Regarding Visual Communication and Graphic Expression Forms

Considering that the participants received design-based education, their knowledge and experience levels regarding design principles and elements, visual communication components, and graphic expression forms were examined. It was found that the participants mixed up architectural and basic design terms and were unable to recall these concepts clearly. They mentioned that unless the education was supported by theoretical knowledge or reinforced through practice, permanent learning could not be achieved.

Opinions on Architectural Communication After Design Elements-Based Education

Following the first semi-structured interview, theoretical lessons and practical applications on design principles and elements, visual communication components, and graphic language were provided to address the participants' deficiencies. Changes were observed in the participants' thoughts about their projects after the course content. They stated that their knowledge of visual perception theories had increased and that they had started using these theories in their projects. Additionally, a noticeable difference in the participants' design and subjective development was observed, and their ability to evaluate their projects in terms of both architecture and visual communication had improved.

Projects Conducted During the Course

Participants were able to express their thoughts more confidently in the projects given during the course. The projects were created by reinforcing the participants' existing knowledge and supporting it with new information, and each participant explained their designs from different perspectives. The projects of the participants can be summarized as follows: K1: The cup concept building design was based on perception theories, and the participant stated that the design had a creative perspective. K2: The building design, inspired by Tetris game units, emphasized the principles of continuity and similarity. K3: The rope concept building design incorporated visual perception theories to develop a creative approach. K4: The building designed based on a camera image was developed in harmony with perception theories. K5: The glasses-themed building design was structured by considering visual communication and perception theories.

As a result, by the end of the course, the participants' theoretical knowledge and practical skills had developed, and they reached a level where they could consciously design their projects.

Evaluation of the Projects from a Design and Architectural Perspective: In the focus group interview, participants were asked to critique both their own projects and each other's projects. This process aimed to develop the participants' design and critical perspectives. Participants evaluated the projects either separately in terms of architectural and design aspects or together, classifying them as "applicable," "developable," or "successful." In

particular, for the projects categorized as "developable," participants provided constructive feedback to each other, and collaboration within the class increased during the interactions. In the design-related evaluations, the projects were described as having meaning coherence, being successful in terms of aesthetics and communication, and being in accordance with design principles. Participants achieved significant insights by critically examining not only their own projects but also those of their peers.

Gains in the Use of Graphic Expression Forms in the Design Process: In the final part of the interview, participants evaluated the skills they had gained during the process. According to the collected data, participants were able to manage their projects in a disciplined manner and developed a new language during the design process. Additionally, participants stated that the process had fostered their creative perspectives and helped them realize the importance of critical thinking. One of the most significant gains was the development of a critical perspective. Participants acquired the ability to provide supportive comments, establish empathy, and offer constructive criticisms. Moreover, the ability to critique in terms of visual perception and cultural contexts was also one of the major accomplishments of this process.

At the beginning of the research process, it was observed that the participants' knowledge level regarding architectural communication was insufficient, and their responses were hesitant and speculative. Participants did not associate any projects with the concept of architectural communication. Regarding visual communication and graphic expression forms, it was determined that the participants confused architectural field terms with those from the basic design field.

A training program covering design elements, design principles, and visual perception theories was provided during the course. Throughout and after the training process, it was observed that the participants found the visual perception theories particularly noteworthy. This process resulted in a positive evolution in the participants' subjective and design development. It was found that their critiques were based on architectural and design evaluations, and they developed their ability to produce value in terms of visual communication. Additionally, fundamental aspects such as creative thinking, gaining motivation, adopting a critical perspective, and being conscious were highlighted.

According to the participants' statements, awareness was created regarding what and why something was done in the design process, and subjective consciousness was established at each step, enabling critical questioning. It is understood that the visual perception theories were internalized and reflected in their designs. In the evaluation of their projects from a design and architectural perspective, it was observed that the participants' designs had meaning coherence, incorporated multiple design elements, developed aesthetic and graphic language, conveyed the desired communication, and adhered to design principles. Regarding the use of graphic expression forms, participants gained knowledge on design, visual communication, and visual perception and reflected this knowledge in their design works. The process of evaluating both their own works and those of other participants led to gains in interdisciplinary perspectives, critical thinking, and the breaking down of prejudices, which facilitated their motivation and self-confidence, allowing them to express themselves more comfortably.